

Máme doma prváka

Zápis žiakov do 1. ročníka

Zápis do prvého ročníka základnej školy sa koná každoročne od 15. januára do 15. februára príslušného roku, kedy by dieťa malo začať povinnú školskú dochádzku.

Základná škola pri zápise dieťaťa na plnenie povinnej školskej dochádzky vyžaduje meno a priezvisko, dátum narodenia, rodné číslo, miesto narodenia, národnosť, štátne občianstvo a trvalé bydlisko dieťaťa, ako aj meno a priezvisko, adresu zamestnávateľa a trvalé bydlisko zákonných zástupcov.

Škola zapíše dieťa, ktoré v čase nástupu do 1. ročníka dovŕši 6 rokov a dosiahne školskú spôsobilosť. Ak nie je telesne alebo duševne primerane vyspelé, školská dochádzka mu je odložená. Rodič môže pre budúceho školáka vybrať ktorúkoľvek základnú školu. V zmysle zákona žiak plní povinnú školskú dochádzku v základnej škole v školskom obvode, v ktorom má trvalý pobyt (spádová škola). Ak rodič vyberie inú základnú školu, oznámi túto skutočnosť riaditeľ tejto školy riaditeľovi spádovej školy.

Čo čaká prváka

Začiatok školskej dochádzky a fakt ako sa dieťa dokáže novým podmienkam prispôbiť je akýmsi ukazovateľom pripravenosti dieťaťa na školskú dochádzku. Pre prváčka je nástup do školy často veľmi stresujúcou udalosťou. Dostáva sa do neznámeho prostredia a nevie, čo môže očakávať. Aj napriek tomu, že sa do školy pripravuje už veľmi dlhú dobu pred prvým septembrom a teší sa na školskú tašku a všetky tie vecičky, ktoré mu „museli“ rodičia nakúpiť, je predsa len tento deň niečím výnimočný a hlavnú úlohu v ňom hrá on sám.

Všetka pozornosť rodiny je venovaná jemu, čo by ho na jednej strane malo tešiť, ale pri neustálom pripomínaní, aký dôležitý a významný deň ho čaká, sa malému žiačikovi môžu podlomiť kolená. Zmena prostredia, zmena učiteľov, zmena kamarátov a pribúdajúce povinnosti, to všetko je pre začínajúceho žiaka príliš veľká záťaž. Dieťa sa musí prispôbiť novým pravidlám, musí sa naučiť veľa nových poznatkov. Malo by byť disciplinovanejšie, už nemá toľko času na oddych a relax ako v materskej škole. Práve preto nie všetci prváci sú schopní tieto nároky, ktoré sú na nich kladené v prvej triede, zvládať bez problémov.

Čo čaká prváka:

- zmena prostredia,
- zmena pedagógov a vychovávateľov,
- strach z nepoznaného (či sa môže prihlásiť, vzdialiť na toaletu, vysloviť svoj názor, pošťazovať sa, ak mu bolo ublížené, či zvládne dané úlohy, či si nájde priateľov, aká bude pani učiteľka, či sa bude môcť ešte hrať a pod.),
- strata kamarátov, ktorí nemusia spolu s ním nastúpiť do tej istej základnej školy,
- nové náročnejšie povinnosti (napríklad písanie domácich úloh),
- zmena denného režimu (strata času na oddych - poobedný spánok),

- prispôsobenie sa školským pravidlám, systému a požiadavkám (hlásenie sa, čakanie na vyvolanie, systém aktívnej pozornosti počas hodiny a čas oddychu počas prestávky a pod.),
- zmena sústredenia pozornosti (dieťa musí byť disciplinovanejšie, musí pozornosť sústrediť na učiteľa, reagovať na otázky, ktoré sú mu kladené, spoznávať a učiť sa nové poznatky,...),
- vydržať sústredene sedieť 45 minút,
- hodnotenie jeho výkonov, na ktoré nemuselo byť dieťa zvyknuté,
- dieťa sa musí naučiť byť sebestačné, organizovať si samo čas (čas zjesť desiatu cez prestávku, pripraviť si pomôcky a pod.).

Čo by mal urobiť rodič

- Je dôležité vysvetliť dieťaťu, čo sa od neho v škole bude očakávať, aké budú jeho povinnosti, ešte pred nástupom do školy.
- Povzbudzovať dieťa, poukázať na kladné stránky osobnosti dieťaťa, na to, čo už zvládlo a dokázalo.
- Byť trpezlivým. Dieťaťu môžu ísť prvé dni domáce úlohy veľmi ťažko, nedokáže sústredene sedieť. Celý deň sedelo v škole a muselo byť pozorné a môže byť nervózne z toho, že to isté musí robiť i doma.
- Pozitívne motivovať, vyzdvihnúť dobré veci, napríklad, čo všetko sa dieťa v škole naučí, že spozná nových priateľov, bude mať určité výhody a pod.
- Rozprávať sa s dieťaťom, ako sa mu v škole páčilo, prípadne nepáčilo. Je dôležité, aby dieťa cítilo v rodičoch oporu, aby vedelo, že nech by malo akýkoľvek problém, môže sa na nich obrátiť a že na nové, preň momentálne ťažké povinnosti, nie je úplne samo.
- V prípade, že sa dieťa začne chodenia do školy obávať, je potrebné zistiť hneď, v čom je problém a čoho sa dieťa bojí. Nemusí totiž zákonite ísť o závažný problém, ako je napríklad šikanovanie, ale môže sa jednať o nedorozumenie alebo iný menší problém, ktorý je možné vyriešiť chápaným rozhovorom s dieťaťom alebo triednym učiteľom.
- Nástup dieťaťa do školy je zmenou i pre samotných rodičov, dieťa má nové povinnosti (napríklad domáce úlohy), ktoré menia režim a voľný čas i v rodine.
- Rodič by nemal nahlas hovoriť o svojich obavách a negatívnych skúsenostiach so školou. Nemal by pred dieťaťom hovoriť o obmedzovaní a trestoch (Výhražné vyjadrenia typu – Všetko počkaj, v škole ťa už naučia).
- Nestrašť dieťa príliš ťažkými a nezvládnuteľnými úlohami, ktorého ho čakajú.
- Rodič by mal dieťaťu dopriať i čas na hru a oddych. Dieťa môže mať strach i z pocitu, že už sa nikdy nebude môcť hrať, preto je dôležité vysvetliť mu, že i napriek tomu, že má už určité povinnosti, ktoré si musí plniť, čas na hru bude mať vždy, keď si svoje úlohy splní. Nie je vhodné, aby dieťa, ktorému domáce úlohy zaberú veľa času, bolo hneď po ich napísaní poslané do postele a nemalo tak čas na vlastné aktivity, fantáziu, odreagovanie a hru.
- Rodič by si mal nájsť čas na spoločnú aktivitu s dieťaťom (vychádzky, šport a pod.).
- Nebáť sa prípadného psychologického vyšetrenia, môže dieťaťu len pomôcť a včas zistiť, či je dieťa na školu pripravené.

- Pomôcť dieťaťu v prvých dňoch systematickému spôsobu učenia a príprave na vyučovanie. Naučiť dieťa písať hneď na prvý krát správne.
- Rodič by mal dieťaťu prekontrolovať domáce úlohy, nemal by sa spoliehať na to, že keď dieťa príde zo školy a povie, že domáce úlohy nedostali, tak to tak aj naozaj je. Neznamená to však, že rodič nemá svojmu dieťaťu dôverovať, ale vhodné je si veci overiť, napríklad netreba zabúdať i na pravidelné, teda denné kontroly žiackej knižky a zrkadielka. Môže tam byť dôležitý odkaz od triednej učiteľky, na ktorý dieťa zabudlo.
- Rodič by mal dieťaťu zabezpečiť i mimoškolskú aktivitu, aby sa dieťa dokázalo od svojich povinností odpútať a rozptýliť. Je dobré, ak si dieťa samo povie, čo ho zaujíma a čomu by sa chcelo venovať. Rodič môže dať dieťa i na dva krúžky, jeden oddychový (tanec, šport a pod.) a druhý náučný (napríklad jazyky). Treba však zohľadniť pri výbere mimoškolskej aktivity danosti dieťaťa, aby nebolo zbytočne preťažené a unavené.

Čo by mal budúci prvák vedieť

- samostatne sa obliecť a obuť,
- pozapínať si gombíky a zaviazať šnúrky na obuvi,
- samostatne sa najesť,
- samostatne sa obslúžiť na WC, umyť si ruky, spláchnuť a pod.,
- správne vyslovovať všetky hlásky,
- vysloviť krátke slovo samostatne po hláskach,
- vyjadrovať sa plynule aj v zložitejších vetách,
- spočítať predmety do "päť",
- interpretovať obsah krátkej rozprávky,
- poznať naspamäť detskú pesničku alebo básničku,
- kresliť pevné a neroztrasené línie,
- nakresliť postavu so všetkými základnými znakmi (hlava, krk, trup, ramená atď. postava je anatomicky správne rozložená),
- vystrihnúť jednoduchý tvar podľa predkreslenej čiary,
- poznať základné odtiene farebného spektra (červená, zelená, žltá, oranžová, fialová, atď.),
- orientovať sa v priestore, vie kde je "vpredu", "vzadu", "hore", "dole", "vpravo", "vľavo".

Ako by sa mal budúci prvák správať

- vydrží pri hre alebo inej činnosti 15-20 minút,
- začatú prácu alebo hru dokončí, nezačína neustále niečo nové, neodbieha,
- na nové prostredie a osoby si zvyká bez väčších problémov (neplače, neskrýva sa za rodičov, neuteká),
- väčšinou sa hráva spoločne s deťmi, nestráni sa ich spoločnosti, nie je medzi deťmi bojazlivý a plačlivý,
- nie je agresívny, spory s deťmi dokáže riešiť väčšinou bez bitky, hádky, vzdorovitosti,
- v jeho správaní by sa nemali prejavovať zlozvyky, ako napríklad: cmúľanie prstov, ohryzanie nechtov, časté pokašliavanie, žmurkanie,
- nezajakáva sa pri reči,

- nepomôčuje sa,
- ovláda prejavy slušného správania (pozdraviť, odzdraviť a pod.).

Často sa stáva, že dieťa si tajne pribalí do aktovky i niektorú obľúbenú hračku. Niektoré školy akceptujú a tolerujú nosenie hračiek do školy, pokiaľ sa s nimi dieťa nehrá počas vyučovacieho procesu a nevyrúša tým. Rodič by si mal zistiť, do akej miery je nosenie hračiek do školy povolené. V prípade, že to škola akceptuje, mal by rodič dieťaťu vysvetliť, že nosenie hračiek do školy nie je najvhodnejšie, môže ho to rozptyľovať a nebude sa vedieť poriadne sústrediť na hodinách.

Je tiež potrebné dieťa upozorniť i na možnosť, že mu niektorý spolužiak alebo i starší žiak môže hračku zobrať a môže sa stať, že už ju viac neuvidí alebo mu ju zničia. Ak dieťa s takýmto variantom počíta, ľahšie sa vyrovná s prípadnou stratou. Je dôležité, aby dieťa pochopilo, že sa s danou hračkou na hodinách hrať nemá a môže si ju vybrať z tašky počas prestávky alebo po vyučovaní v školskom klube. Za týchto predpokladov, môže rodič dovoliť svojmu dieťaťu nejakú osobnú drobnosť zobrať so sebou. Dieťa tak bude mať pri sebe niečo dôverne známe a môže sa cítiť istejšie a sebavedomejšie.

Čo potrebuje prvák

Každá škola môže mať vlastné požiadavky a špecifiká.

Samozrejme pri výbere školských pomôcok záleží pomerne veľa na finančných možnostiach rodiny, ktoré pomôcky a v akej cenovej relácii dieťaťu budú kúpené. Obchody ponúkajú rôzne výhodné lacnejšie varianty, no na druhej strane sú budúci prváci lákaní na obľúbené detské motívy, ktorých ceny sú zvyčajne vyššie. Rodič si musí uvedomiť, že školské potreby ako napríklad pero a ceruzky, peračník a iné, sú potrebnou a nenahraditeľnou súčasťou vyučovacieho procesu. Preto je dobré zvážiť, ako dlho lacnejšie školské potreby dieťaťu vydržia. Rodič musí počítať s určitými stratami a mať vždy doma v prípade núdze pripravenú pohotovostnú variantu, ako sú náhradné perá, ceruzky, gumené, strúhadlá a podobne.

Netreba zabudnúť ani na to, že dieťa by malo mať svoje veci podpísané. Ide do nového prostredia s novými vecami. Môže sa stať, že zabudne i samo, ktoré sú jeho veci a v prípade, že bude mať veci podpísané, je ľahšie aj pre učiteľov identifikovať, komu čo v škole patrí.

Dieťa by malo mať doma i svoj vlastný stôl, kde si bude môcť robiť domáce úlohy a učiť sa. Osvetlený by mal byť z ľavej strany a dieťa by malo pri ňom sedieť tak, aby sa nehrbilo alebo inak nekrčilo.

Aktovka, školská taška

Na trhu sú v súčasnosti školské tašky rôzneho druhu, tvaru, s rozličnými motívami (rozprávky, detskí hrdinovia, herci či herečky a pod.) a, samozrejme, v rôznych cenových hladinách. Výber školskej aktovky nie je vôbec jednoduchý, treba prihliadať aj na životnosť výrobku, kvalitu, zdravotné hľadisko (dajú sa kúpiť anatomicky tvarované aktovky), cenu, ale aj napríklad váhu (či nie je pre vaše dieťa príliš ťažká), rozmery (či nie je príliš veľká), praktickosť výrobku (či aktovka má samostatný priestor na desiatu, či má miesto na fľašu s vodou) a pod.

Výber záleží samozrejme i na podmienkach, ako dieťa bude dochádzať do školy. V prípade, že ho budete denne voziť autom, nie je potrebné investovať príliš veľa financií do školskej tašky len preto, že je najlepšie a najmodernejšie anatomicky tvarovaná, pretože dieťa ju na chrbte tak často nenosí. V prípade, že dieťa chodí do školy denne pešo, je vhodné dieťaťu vybrať aktovku, ktorá nielen bude vhodne anatomicky tvarovaná, ale bude i dostatočne ľahká, aby dieťaťu chrbát príliš nezaťažovala. Z praktického hľadiska je dobrá aktovka i tá, ktorá má oddelené priechy napríklad na desiatu, zošity a peračník a zvlášť i na prezuvky. Dieťa si ich tak nemusí nosiť v ruke ani ich nemá uložené v taške spolu s pomôckami do školy a jedlom. Podľa odborníkov je dobré ísť kupovať školskú tašku spolu s dieťaťom, pokiaľ to nie je prekvapenie. Tak si môže dieťa tašku vyskúšať, ako mu sedí.

Peračník

Je vhodné zabezpečiť dieťaťu peračník, do ktorého dieťa nebude mať problém uložiť si nielen pero, ceruzky, ale i náhradné perá, strúhadlo, gumu, prípadne viacfarebné ceruzky či pastelky. Nemusí ísť však o niekoľko poschodový peračník, ten môže dieťaťu zbytočne zaberať miesto v aktovke a môže ju zbytočne zaťažovať. Žiaci v prvom ročníku pomerne veľa kreslia, je vhodné, aby dieťa malo dostatočný výber farieb pri kreslení. Nepotrebuje však celé farebné spektrum, ide skôr o to, aby malo k dispozícii okrem základnej červenej, modrej a žltej napríklad i oranžovú, fialovú, hnedú, zelenú, ružovú, čiernu a bielu.

Pero

Niektoré školy priamo zabezpečia písacie potreby pre žiakov. V prípade, že sa tak nestane, mala by škola rodičom presne odporučiť, ktorý typ pera je pre dieťa najvhodnejší a ktorý nie je vhodný (napríklad keramické perá, ktoré môže dieťa rozbiť). Vyrábajú sa rôzne druhy plniacich „bombičkových“ pier, so špičkou typickou pre plniace perá alebo so špičkou, ktorá sa používa pri klasických guľôčkových perách. Táto je vhodná pre dieťa, ktoré pri písaní priveľmi tlačí. Rodič by mal počítať s možnosťou, že nové pero bude potrebné kupovať dieťaťu pomerne často. Dieťa môže pero stratiť, zlomiť, ohnúť alebo inak znehodnotiť. Na najvhodnejší typ pera pre dieťa rodič príde vyskúšaním rôznych druhov pier.

Handrička na utieranie pera

Vhodný je kúsok látky z dobre savého materiálu. Nie je potrebné kupovať špeciálnu handričku.

Ceruzky

Vhodné sú ceruzky, ktoré sa nelámu. Sú síce o niečo drahšie, ale keďže sa dieťa ešte nevie dôkladne postarať o svoje veci, to vyjde rodiča v konečnom dôsledku lacnejšie. Dieťa bude potrebovať obyčajné ceruzky (počet spresní škola, približne 2 – 3 kusy) i farebné. Vhodnejšie sú klasické drevené ceruzky, nie pastelky alebo fixky.

Guma

Najvhodnejšia by bola mäkká biela guma, pri ktorej je menšia pravdepodobnosť, že zašpiní a roztrhá zošit farbou. Ale kvalita je v podstate u všetkých gúm už rovnaká, takže výber môžete nechať na fantázii dieťaťa. Dostať kúpiť gumy rôznych farieb a tvarov.

Strúhadlo

Vhodný je typ, ktorý má uzavretý zásobník na ostrúhaný odpad. Tak si môže dieťa ostrúhať ceruzky aj počas hodiny bez chodenia po triede k odpadkovému košu alebo strúhaniu priamo nad zošitom.

Pravítko

V prvej triede žiaci ešte nepotrebujú veľké pravítka, postačí jedno menšie napríklad trojuholníkové, aby sa zmestilo do peračníka alebo do dosiek na zošity. Dieťa ho bude mať uložené a vždy po ruke. Škola však môže presný typ pravítka určiť.

Nožnice

Predávajú sa rôzne druhy a tvarovo odlišné nožnice. Pre prváka sú vhodnejšie tie, ktoré majú mierne zaoblené špičky.

Obaly na zošity

Pre lepšiu orientáciu dieťaťa v zošitoch je vhodnejšie zabezpečiť budúcemu žiačikovi čisté priesvitné obaly. Farebné alebo iné obrázkové obaly totiž nemusia byť natoľko priehľadné, aby dieťa vedelo hneď identifikovať zošit na daný predmet. Vyhne sa tak zbytočnému stresu pri hľadaní toho správneho zošita.

Prezuvky

Neodporúčajú sa šľapky. Deti počas prestávok alebo v školskom klube behajú a v nevhodnej obuvi by mohli prísť k úrazu. Preto sú dobré napríklad klasické papuče s pogumovanou podrážkou alebo pevné sandále.

Vrecúško na prezuvky

Malo by sa dať zavesiť a malo by byť z umývateľného materiálu. Samozrejme malo by byť dostatočne veľké, aby dieťa nemalo problém si doň uložiť veci.

Odev na telesnú výchovu

Tepláky (skôr tenšie) alebo pre dievčatá legíny, krátke trenírky, tričko s krátkym rukávom, tričko s dlhým rukávom, ak by bolo chladnejšie, teplákovú bundu, ponožky a tenisky, môžu byť i klasické „čičňany“, dieťa ich môže použiť ako prezuvky, ak si tie zabudne doma.

Vrecúško na telesnú výchovu

Vhodným je vzdušný materiál, aby sa úbor na telesnú výchovu mohol dostatočne vetrať.

Potreby na výtvarnú výchovu

Ochranné oblečenie (starú košeľu alebo tričko po rodičoch, ale dostať kúpiť i gumené zástery), nerozbitnú fľašu na vodu (vhodná je napríklad zrezaná fľaša od octu - má plochý spodok a lepšie stojí na stole ako obyčajná fľaša z minerálky), savú handričku na utieranie štetcov, vodové farby alebo temperové farby, štetce, počet určí škola (väčšinou 2 kusy plochých štetcov, jeden malý a druhý veľký), pastelky alebo voskové farbičky.

Dôležitou pomôckou je aj lepidlo. Praktické je používanie vysúvateľných lepiacich tyčiniek, ale väčšinou je potrebné kúpiť dieťaťu i klasické disperzné lepidlo. Potrebný je i igelitový obrus, ktorý si dieťa prestrie na stôl počas výtvarnej výchovy. Presný výber potrieb na výtvarnú výchovu by mala poskytnúť škola.

Vrecúško na výtvarnú výchovu. Vhodné je vrecúško, ktoré sa dá umývať a neprepúšťa vodu. Často sa stane, že dieťa si farby poriadne nezavrie alebo neočistí poriadne štetce, prípadne si do vrecúška vloží ešte mokré veci.

Hygienické potreby

Papierové vreckovky, toaletný papier (množstvo by mala spresniť škola, ale je vhodné, ak má dieťa vždy jednu rolku toaletného papiera alebo jedno balenie papierových vreckoviek v aktovke), mydlo, malý uteráčik s uškom, aby sa dal zavesiť, v niektorých školách i pohárik na pitie, textilný obrúsok na desiatu (môže byť i staršia utierka na riady, nie je potrebné kupovať nový obrúsok).

Čo robiť, ak žiak nezvláda prvý ročník

Ak sa u žiaka prvého ročníka základnej školy, ktorý nemal odložený začiatok povinnej školskej dochádzky a neabsolvoval nultý ročník základnej školy, v prvom polroku prvého ročníka dodatočne zistí, že nedosiahol školskú spôsobilosť, môže riaditeľ školy na žiadosť zákonného zástupcu rozhodnúť o dodatočnom odložení plnenia povinnej školskej dochádzky alebo o jeho zaradení do nultého ročníka.

Súčasťou žiadosti zákonného zástupcu je odporúčenie všeobecného lekára pre deti a dorast a odporúčenie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie. Zákonný zástupca má právo rozhodnúť o tom, či dieťa s dodatočne odloženou školskou dochádzkou bude navštevovať materskú školu, nultý alebo prípravný ročník. Zaradenie do nultého ročníka je však možné len u detí zo sociálne znevýhodneného prostredia.

https://www.iedu.sk/zivotne_situacie/mame_doma_prvaka/Stranky/default.aspx